

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Інститут післядипломної освіти та довузівської підготовки

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

PR-МЕНЕДЖМЕНТ

Галузь знань **07 «Управління та адміністрування»**

Спеціальність **073 «Менеджмент»**

Освітня програма **«Управління навчальним закладом»**

Інститут післядипломної освіти та довузівської підготовки

Робоча програма «**PR-менеджмент**» для студентів спеціальності 073 «Менеджмент», освітньої програми «Управління навчальним закладом». 15 с.

Розробник:

Боришкевич І. І. – к.е.н., викладач кафедри управління та бізнес-адміністрування

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри управління та бізнес-адміністрування

Протокол від 30 серпня 2022 року № 1

Завідувач кафедри управління
та бізнес-адміністрування

(підпис)

П'ятничук І. Д.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»	Вибіркова	
	Спеціальність 073 «Менеджмент»		
Змістових модулів – 2	Освітня програма Управління навчальним закладом	Рік підготовки:	
Індивідуальне науково-дослідне завдання: виконується в межах самостійної роботи		-	1-й
Загальна кількість годин – 90		-	2-й
		Лекції	
	Освітній рівень: магістр	-	6 год.
		Практичні заняття	
		-	4 год.
		Лабораторні заняття	
		-	-
		Самостійна робота	
		-	80 год.
		Індивідуальні завдання	
-	-		
		Вид контролю: залік	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для заочної форми навчання – 12,5 %.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «PR-менеджмент» є забезпечення успішного засвоєння студентами професійних принципів PR-менеджера; надання майбутнім фахівцям комплексних знань та умінь щодо визначення і використання основних елементів PR-технологій; формування сучасної системи професійних знань і навичок у сфері зв'язків з громадськістю.

Предмет дисципліни: сукупність теоретичних, методичних та практичних питань, пов'язаних із управлінням зв'язками із громадськістю в закладах освіти в різноманітних ситуаціях.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

Змістовний модуль 1. Теоретичні основи PR-менеджменту та його особливості.

Змістовний модуль 2. Практично-прикладні аспекти PR-менеджменту.

Завдання дисципліни: основними завданнями вивчення дисципліни «PR-менеджмент» є набуття здобувачами вищої освіти теоретичних знань та практичних навичок з сутності PR, професійної діяльності PR-фахівця, поняття «громадськість» у теорії і практиці PR, цифрового PR, основного інструментарію PR, планування PR-кампанії, корпоративного іміджу та антикризового PR.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен

знати:

- роль зв'язків громадськості у сучасному світі;
- напрямки використання зв'язків з громадськістю у всіх сферах суспільного життя;
- організаційні форми управління PR, у тому числі цілі, задачі та функції;
- складові кампанії зі зв'язків з громадськістю;
- поняття «імідж» і «репутація»;
- зміст основних елементів ЗМІ
- методи PR-впливу на громадськість;
- механізми організації, планування й сучасної реалізації системи PR для отримання успіху;

вміти:

- запроваджувати основні принципи PR в діяльність з урахуванням впливу факторів соціальної сфери;
- вивчати та аналізувати PR-інформацію конкурентів;
- формувати окремі елементи загальної PR-стратегії організації та їх бюджет;
- визначати PR-способи впливу на громадську думку;
- складати результативні PR-звернення, направлені на формування іміджу закладу освіти;
- володіти механізмами планування, організації й проведення PR-кампаній;
- визначати медіа-пул, формувати медіа-карту, проводити моніторинг і аналіз повідомлень ЗМІ;
- готувати PR-матеріали організації (прес-релізи, статті, інтерв'ю, промови, презентації).

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Теоретичні основи PR-менеджменту та його особливості

Тема 1. Сутність, зміст та історія виникнення PR

1. Передумови виникнення системи зв'язків з громадськістю
2. Сутність, мета та завдання PR
3. Основні принципи, функції та напрями PR
4. Відмінні риси маркетингу і PR

Тема 2. PR як професійний вид діяльності

1. Зміст професійної діяльності PR-фахівця
2. Професійна підготовка фахівців в галузі PR
3. Професійна культура PR-фахівця

Тема 3. Громадськість в системі PR та форми впливу на громадськість

1. Поняття «громадськість» у теорії і практиці PR та її типологізація
2. Цільові та пріоритетні групи громадськості
3. Громадська думка та методи її дослідження

Тема 4. Нові методи і цифровий PR

1. Поняття та розвиток нових медіа
2. Стратегія успіху цифрових медіа
3. Інструменти реалізації цифрових медіа

Змістовний модуль 2. Практично-прикладні аспекти PR-менеджменту

Тема 5. Особливості та інструментарій PR

1. Підготовка та оформлення основних документів в PR
2. Інші засоби взаємодії закладу освіти та ЗМІ
3. Внутрішньокорпоративний PR

Тема 6. Планування PR-кампанії

1. Алгоритм планування PR-кампанії
2. Визначення мети та постановка завдань PR-кампанії
3. Приклади успішних PR-кампаній

Тема 7. Корпоративний імідж та його використання у PR

1. Корпоративний імідж: сутність, завдання та функції
2. Структура та елементи корпоративного іміджу

3. Етапи формування та управління корпоративним іміджем
4. Місце і роль особистого іміджу керівника у формуванні корпоративного іміджу

Тема 8. PR у кризових ситуаціях

1. Типологія криз, причини та передумови виникнення кризових ситуацій
2. Розробка превентивних антикризових PR-заходів
3. Комунікації в кризових ситуаціях

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістовних модулів і тем	Заочна форма навчання					
	Кількість годин, у тому числі					
	усього	л.	п.	лаб.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Змістовний модуль 1. Теоретичні основи PR-менеджменту та його особливості						
Тема 1. Сутність, зміст та історія виникнення PR	12	2	-	-	-	10
Тема 2. PR як професійний вид діяльності	10	-	-	-	-	10
Тема 3. Громадськість в системі PR та форми впливу на громадськість	10	-	-	-	-	10
Тема 4. Нові методи і цифровий PR	14	2	2	-	-	10
Разом за змістовним модулем 1	46	4	2	-	-	40
Змістовний модуль 2. Практично-прикладні аспекти PR-менеджменту						
Тема 5. Особливості та інструментарій PR	10	-	-	-	-	10
Тема 6. Планування PR-кампанії	14	2	2	-	-	10
Тема 7. Корпоративний імідж та його використання у PR	10	-	-	-	-	10
Тема 8. PR у кризових ситуаціях	10	-	-	-	-	10
Разом за змістовним модулем 2	44	2	2	-	-	40
Усього годин	90	6	4	-	-	80

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	2	3
1.	Тема 4. Нові методи і цифровий PR	2
2.	Тема 6. Планування PR-кампанії	2
	Разом	4

6. Теми лабораторних занять

Відповідно до робочої програми з дисципліни «PR-менеджмент» лабораторні заняття не заплановані.

7. Самостійна робота

Самостійна робота студентів при вивченні дисципліни «PR-менеджмент» складається з різних її видів:

- 1) підготовка до аудиторних занять (лекцій, практичних занять);
- 2) самостійне поглиблене опрацювання тем навчальної дисципліни згідно з навчально-тематичним планом та проходження тестування за результатами опрацювання;
- 3) підготовка індивідуального проєкту.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	2	3
1.	Тема 1. Сутність, зміст та історія виникнення PR	10
2.	Тема 2. PR як професійний вид діяльності	10
3.	Тема 3. Громадськість в системі PR та форми впливу на громадськість	10
4.	Тема 4. Нові методи і цифровий PR	10
5.	Тема 5. Особливості та інструментарій PR	10
6.	Тема 6. Планування PR-кампанії	10
7.	Тема 7. Корпоративний імідж та його використання у PR	10
8.	Тема 8. PR у кризових ситуаціях	10
	Разом	80

8. Індивідуальне завдання

(виконується в межах самостійної роботи)

Вивчення дисципліни «PR-менеджмент» передбачає обов'язкову підготовку індивідуального проєкту: «Планування PR-кампанії». Необхідно змоделювати власний майбутній заклад освіти та виконати завдання у відповідності до зазначених пунктів:

1. Змоделювати власний заклад освіти. Навести коротку інформацію про історію заснування закладу освіти.
2. Розробити логотип закладу освіти. Обґрунтувати свій вибір.
3. Придумати слоган закладу освіти, який запам'ятовується.
4. Сформулювати стратегію розвитку особистого бренду як власника закладу освіти.
5. Спланувати проведення PR-кампанії. Результати оформити у вигляді інформаційної моделі.
6. Придумати інформаційний привід і розробити сценарій проведення спеціальної події.
7. Здійснити моніторинг ЗМІ та обрати найбільш вдалі для подальшої співпраці.

8. Написати прес-реліз для надсилання його в ЗМІ.
9. Оформити бекграунд як додаток до прес-релізу.
10. Написати промову для виступу перед гостями та журналістами на відкритті закладу освіти.

Презентація власного дослідження відбувається у вигляді підготовленої доповіді та створеної презентації (до 15 слайдів) за допомогою інструментів Power Point, Prezi, Canva чи ін.

9. Методи навчання

За характером пізнавальної діяльності, при вивченні дисципліни «PR-менеджмент» використовуються наступні методи навчання.

Методи навчання	Характеристика
Наочні методи навчання	Ґрунтуються на візуальному сприйнятті інформації (читання лекцій та підготовка практичних завдань із використанням мультимедійних презентацій, демонстрація тематичних відеороликів).
Інтерактивні методи навчання	Ґрунтуються на принципі зворотного зв'язку, коли здобувач освіти отримує відповіді, зауваження та поради щодо певної проблематики від викладача чи одногрупників; коли здобувачі освіти взаємодіють між собою, а викладач виступає координатором та наставником, а також стежить за дотриманням навчальних та етичних норм. Серед інтерактивних методів навчання використовуються: відповіді на запитання та опитування думок здобувачів освіти, кейс-стаді, дискусії, мозковий штурм, ігровий метод.
Практичні методи навчання	Передбачають виконання практичних завдань. Серед практичних методів навчання використовуються практичні роботи, вправи, написання есе.
Інноваційні методи навчання	Поєднують інтерактивні та комп'ютерні технології. Серед інноваційних методів навчання використовуються: компетентнісний метод (спрямований на розвиток професійних навичок, вмінь та якостей здобувачів освіти), проектно-дослідницький метод (спрямований на вирішення проблемного питання через розвиток пошукових та аналітичних якостей здобувачів освіти, а також навичок командної роботи), використання інформаційно-комунікаційних технологій та діджитал-інструментів. Програми і сервіси, які використовуються: сервіси та програмні продукти від Microsoft, інструменти Google, графічні редактори Crello та Canva, хмарне презентаційне програмне забезпечення Prezi, конструктор лендінгових сторінок of.ua, Diagrams.net, Kahoot, Mentimeter, QR Генератор, Cutt.ly.
Методи дистанційного навчання	Ґрунтуються на використанні інформаційних технологій, в т.ч. університетської авторської системи дистанційного навчання, платформ для організації відеоконференцій: Zoom Video Communications, Google Meet, Cisco Webex.

10. Методи контролю та критерії оцінювання

Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті за виступ та виконання письмового завдання студентом. Передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми під час роботи на практичних заняттях та набутих професійних навичок під час виконання практичних завдань.

Оцінювання відповідей здобувачів освіти на практичних заняттях відбувається згідно навчального розкладу за 100 бальною шкалою. Вага оцінки за кожен вид навчальної роботи та відповідну тему відображена у таблиці. Максимальна кількість балів, яку здобувач освіти може отримати за виконання завдань на практичних заняттях складає 26 балів.

Накопичування балів під час вивчення дисципліни

№ теми	1	2	3	4	5	6	7	8	Разом
Вид навчальної роботи									
Практичне заняття (опрацювання завдання)	-	-	-	13	-	13	-	-	26
Самостійна робота (тестування з теми)	8	8	8	8	8	8	8	8	64
Самостійна робота (індивідуальний проєкт)									10
Максимальна к-ть балів									100

Критерії поточного оцінювання:

«90-100 балів» – здобувач вищої освіти в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей (в т. ч. у вигляді мультимедійних презентацій), глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу.

«70-89 балів» – здобувач вищої освіти достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей (в т. ч. у вигляді мультимедійних презентацій), в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.

«50-69 балів» – здобувач вищої освіти в цілому володіє навчальним

матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей (в т. ч. у вигляді мультимедійних презентацій), але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.

«Менше 50 балів» – здобувач вищої освіти не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності.

Додаткові бали до поточного контролю здобувач освіти може отримати, пройшовши навчальний курс у вигляді неформальної освіти з отриманням сертифікату в межах предмету вивчення дисципліни протягом навчального семестру, взявши участь у науковому, освітньому чи прикладному проєкті, який відповідає предмету дисципліни чи підготувавши дайджест (добір уривків з різних джерел на певну тематику). У форматі дайджестів можна зробити системний аналіз будь-якого теоретичного положення, розкрити різні точки зору на будь-яку проблему, тему, питання та зробити узагальнюючі висновки:

2 бали – нараховується здобувачам освіти, які пройшли навчальний курс у вигляді неформальної освіти з отриманням сертифікату в межах предмету вивчення дисципліни протягом навчального семестру.

2 бали – нараховується здобувачам освіти, які взяли участь у науковому, освітньому чи прикладному проєкті, який відповідає предмету дисципліни.

1 бал – нараховується здобувачам освіти, які підготували дайджест на певну тематику в межах вивчення дисципліни.

Також за рішенням кафедри управління та бізнес-адміністрування здобувачам вищої освіти, які брали участь у науково-дослідній роботі (роботі конференцій, студентських наукових гуртків та проблемних груп, підготовці публікацій), а також були учасниками олімпіад, конкурсів, можуть присуджуватися додаткові бали відповідно до Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти ДВНЗ «Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника»: https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/04/isinuvannia_nove2.pdf (введено в дію наказом ректора № 799 від 26.11.2020 р.; із внесеними змінами наказом № 212 від 06.04.2021 р.).

Ознайомитися із положенням можна за посиланням: <https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/>

Контроль за самостійну роботу.

Самостійна робота здобувачів освіти передбачає:

1. Тестування.

2. Підготовка індивідуального проєкту.

Тестовий контроль. Студент опрацьовує питання, що призначенні для самостійного вивчення і для контролю проходить тестування в системі дистанційного навчання (<https://test-d-learn.pnu.edu.ua/>) (дві спроби – кращий результат).

Оцінювання за кожен тестовий контроль здійснюється за 100 бальною шкалою. Вага оцінки за відповідну тему відображена у таблиці вище. Максимальна кількість балів, яку здобувач освіти може отримати за тестовий контроль складає 64 бали.

Підготовка індивідуального проєкту.

Вивчення дисципліни передбачає обов'язкову підготовку індивідуального проєкту. Оцінювання індивідуального проєкту здійснюється за 100 бальною шкалою. Максимальна кількість балів за індивідуальний проєкт складає 10 балів. Сума балів за індивідуальний проєкт розраховується за наступною формулою:

$$y = \frac{x \times 10}{100},$$

де x – кількість балів, яку отримав здобувач вищої освіти (за 100-бальною шкалою),

Метою підготовки індивідуального проєкту є закріплення теоретичних знань і практичних навичок з дисципліни.

Критерії оцінювання індивідуального проєкту:

«90-100 балів» – індивідуальний проєкт виконано на високому рівні, вирішено усі поставлені завдання. Під час усного захисту проєкту здобувач освіти проявив повне володіння матеріалом та свій виступ супроводжував мультимедійною презентацією.

«70-89 балів» – індивідуальний проєкт містить деякі незначні помилки та суперечні питання, які можуть бути виправлені письмово, або захищені усно. Під час усного захисту проєкту здобувач освіти проявив достатнє володіння матеріалом та свій виступ супроводжував мультимедійною презентацією.

«50-69 балів» – індивідуальний проєкт містить незначні помилки та суперечні питання, які можуть бути виправлені письмово, або захищені усно, проте сам проєкт не містить всебічного аналізу, а поставлені питання вирішені не повністю. Під час усного захисту проєкту здобувач освіти проявив загальне володіння матеріалом та свій виступ супроводжував мультимедійною презентацією.

«Менше 50 балів» – індивідуальний проєкт не відповідає поставленим завданням, допущені суттєві помилки та неточності.

Підсумковий семестровий контроль являє собою підсумкове оцінювання

результатів навчання здобувача вищої освіти за семестр, що з даної дисципліни здійснюється у формі заліку.

Семестровий контроль у формі заліку передбачає, що підсумкова оцінка (у стобальній шкалі) з навчальної дисципліни визначається як сума оцінок за поточний контроль знань

Повторне складання допускається не більше двох разів з кожної дисципліни: один раз викладачеві (талон №2) тестування в системі дистанційного навчання + усне опитування відповідно до програмових вимог, другий – комісії (талон №3) реалізується виключно у тестовій формі з використанням організаційно-технологічних процесів.

Якщо студент не склав навчальну дисципліну за талоном 3, дозволяється повторне вивчення навчальної дисципліни впродовж наступного семестру (планується за рахунок власного часу студента і не фінансується з бюджетних коштів).

Здобувачі вищої освіти, які одержали під час екзаменаційної сесії більше трьох підсумкових незадовільних оцінок (F, FX) незалежно від виду контролю (екзамен, залік), відраховуються з університету за академічну неуспішність. Здобувачам вищої освіти, які одержали під час екзаменаційної сесії одну-три незадовільні оцінки (F, FX), дозволяється ліквідувати академічну заборгованість у встановлені графіком навчального процесу терміни. Здобувача вищої освіти, який не ліквідував академічну заборгованість у встановлені терміни без поважної причини, відраховують з університету за академічну неуспішність або за його згодою направляють на повторне вивчення навчальної дисципліни, яке регламентується Положенням про порядок повторного вивчення дисциплін (кредитів ECTS) в умовах ECTS.

Шкала оцінювання для заліку

університетська	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	зараховано
80-89	B	
70-79	C	
60-69	D	
50-59	E	
25-49	FX	не зараховано
0-24	F	

11. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність

Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету:

1. Кодекс честі ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».

2. Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».

3. Положення про запобігання академічному плагіату та інших видів академічної нечесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».

4. Положення про запобігання академічному плагіату у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».

5. Склад комісії з питань етики та академічної доброчесності ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».

6. Лист МОН України «До питання уникнення проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності».

Ознайомитися з даними положеннями та документами можна за посиланням: <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>

Пропуски занять (відпрацювання)

Можливість і порядок відпрацювання пропущених здобувачем освіти занять регламентується «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти ДВНЗ «Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора № 799 від 26.11.2020 р.; із внесеними змінами наказом № 212 від 06.04.2021 р.) (див. ст. 4).

Ознайомитися з положенням можна за посиланням: <https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/>

Виконання завдання пізніше встановленого терміну

У разі виконання завдання здобувачем освіти пізніше встановленого терміну, без попереднього узгодження ситуації з викладачем, оцінка за завдання – «незадовільно», відповідно до «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів ДВНЗ «Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора № 799 від 26.11.2020 р.; із внесеними змінами наказом № 212 від 06.04.2021 р.) (див. ст. 4-5).

Ознайомитися із положенням можна за посиланням: <https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/>

Невідповідна поведінка під час заняття

Невідповідна поведінка під час заняття регламентується рядом положень про академічну доброчесність (див. вище) та може призвести до відрахування

здобувача вищої освіти (студента) «за порушення навчальної дисципліни і правил внутрішнього розпорядку вищого закладу освіти», відповідно до п.14 «Відрахування студентів» «Положення про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів вищих закладів освіти».

Ознайомитися із положенням можна за посиланням: <https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/>

Неформальна освіта

Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується «Положенням про порядок зарахування результатів неформальної освіти у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №819 від 29.11.2019 р., із внесеними змінами наказом № 80 від 12.02.2021 р.). Ознайомитися із положенням можна за посиланням: <https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/>

12. Рекомендовані літературні джерела

1. Сайт дистанційного навчання. URL : <https://test-d-learn.pnu.edu.ua/>
2. Курс «Комунікаційні інструменти для побудови репутації» // Prometheus. URL : <https://prometheus.org.ua/>
3. Boryshkevych I. Development of Pedagogical Staff as an Integral Element of Forming a Positive Image of an Educational Institution. *Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*. 2021. Vol. 8. № 3. P. 52-59. <https://doi.org/10.15330/jpnu.8.3.52-59>
4. Боришкевич І. І., П'ятничук І. Д. Планування PR-кампанії на прикладі громадської організації. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2022. Вип. 18. С. 95-103. <https://doi.org/10.15330/apred.2.18.95-103>
5. Гапоненко В. А., Рихлік В. А. Зв'язки з громадськістю : навч. посібник. К.: КНЕУ, 2015. 238 с.
6. Гримська М. І. Зв'язки з громадськістю : підручник для студентів вищих навчальних закладів. Харків : Фоліо, 2015. 416 с.
7. Курбан О. В. PR у маркетингових комунікаціях : навч. посіб. К. : Кондор-Видавництво, 2014. 246 с.
8. Посібник з комунікації. Комунікаційні рішення для проектів Європейського Союзу в Україні. – Представництво Європейського Союзу в Україні. URL: <http://comdep.enefcities.org.ua/upload/files/Communications%20ToolKit%20for%20projects%202013.UA.PDF>
9. Примак Т. О. PR для менеджерів і маркетологів : книга. К. : Центр учбової літератури, 2020, 202 с.

10. Річ Лі Міфи про PR : книга. Харків : Фабула, 2020. 272 с.
11. Романовський О. Г., Серета Н. В., Воробйова Є. В. Основи публік рилейшнз : навчально-методичний посібник. Х. : НТУ «ХПІ», 2015. 176 с.
12. Смірнова К. В. PR менеджмент: конспект лекцій. Одеса, ОДЕКУ, 2021. 191 с.
13. Тихомирова Є. Б. Зв'язки з громадськістю : навчальний посібник. Київ: НМЦВО, 2001. 560 с.
14. Чубук О. Л. Організація роботи прес-служби : навчально-методичний посібник (для студентів денної форми навчання). Одеса : НУ «ОЮА», 2020. 52 с.